

BAKIOKO MAPA TOPONIMIKOA ETA KALE IZENDEGIA

1aSARRERA

Urrengoan irakurriko dozuna, ZER aldizkariko irakurle orrek, Bakioko Udalak laster argitaratuko dituan erroko mapea eta kaletegia egiteko guk geuk egileok erabili doguzan erispideak Erriari azalduko idatzita (Iago. Izan bedi zuretzako be areen barri iturri).

BERBAURREA

Urteak etorri eta urteak joan, aspaldion gure erria itzel aldatuz, andituz doa. Gaurko kontua izan ez arren, gure errira datozen lagun askori au edo beste bizileku a topetea gax be gax egiten jake. Premina andi ori ikusita eta urigintzearen aldetik erria obeto atondu gurean, erroko kale guztiai, dagozan eta egingo diranai, izen bana imintea erabagi eban Udalak. Au onartuta, aldakuntza andiko sasoiotan erroko berezko eskal nortasunari. gomutapen istoriko-kulturalari sendoro eusteko aaleginari bidezko ezeze. beturezko be baderitxogu.

Alan bada, etorkizunerako egiten gabilzan erri au egituratu egin bear badogu, gure aurrekoak itzitako ondarean oinarrituta egituratu daigun. Ondare orretako zati bat. eta ez leba txikerrekoa. erroko berbetea da. Gaur eguneko Bakiok eskaintza turistiko-kultural zabala dauka errira parajetuko dan erbestekoari edo atzerritarrari egiteko, areatzea dala, mendia dala, Isakolina dala, Musika Astea dala..., baina, baita erroko berbetea, erroko euskerea be. Oraindikoa iTen bizi-bizirik dirau beronek. Eta bear au Bakiok kanpotik datorren:u-i eskaini gura deutson alderdi orretan aurrerako oinkadatzua baino ez da. Ori ezeze, erroko euskerearen normalkuntza bidean aurrerantza egingo dan oinkada sendoa be izango da.

Bear au ordu askotako aaleginaren emoia izan da, beti aurrean euki dogula. egindako bearrak kalidadezko produktua ekarri bear dauala. Bost urteko ikerketa toponimikoan oinarrituta dago, ikerketa ori oraindikarren amaituta egon ez arren. Mapeak alderdi bi daukaz. Alderdi baten, bertan agertuko dira kale izendegia, berari jagokon kaleetako planoagaz, eta mapa toponimikoa toponimioen zerrendeagaz. Beste alderdian, Bakioko ortoargazkia (zerutik egindakoa) eta erroko lekuetako argazkiren bat edo batzuk agertuko dira.

KALE IZENDEGIA: AZALPEN -ERISPIDEAK

Erriko kaletegia edo kale izendegia egiterakoan, ori berori egiteko dagozan aukeretatik bat artu genduan eta beste aukera guztiak baztertu. Gura asmoa izan da, kaletegi ori denporan neutroa eta iraunkorra izatea, au da, bein betikoa, aldatuteko gax egingo dana. Ori lortuteko erdibidea aukeratutea ebatzi genduan: erroko toponimia eta euskal kaletegi istorikoa erabiltea. Beste aukera guztiak, esaterako, pertsonen izenak edota pertsonak egindako ekintzen izenak erabiltea guztiz baztertu genduan, denporagafTenean, makina bat lekutan ikusi dan lez, errezege kenduimini egiten diralako. Azken baten, jokabide alderdikioiak eta alderdikeriak ez onartutea, enia<-en mesederako. Gure jokabide au zabal-zabala eta emonkorra da eta, zalantza barik, ereduzkoa izango da Euskalerrri osoan. Kontuan artuko aal dabe etorkizuneko udalak be oraingoan argi eta garbi aukeratu eta edegitako bideal

Euskal kaletegi istorikoa dinogunean, Bizkaiko utietan (Bilbo, Durango, Gernika, ...) sarritan erabilten izan diran kale izenak, deskriptiboak, eragindakoa dala asan gura dogu. esate baterako: Albokale, Artekale, Barrenkale. Barrenkalebarrena, Goikokale, ... Euskal kale izendegi istoriko dalakoaren izenak gure erroko zanik (kalerik/biderik) nagusietan erabili doguz: **Albobide, Barrenkale, Basigoko bide nagusia,**

Goienkale, San Pelaioko bide nagusia.

Bakioko toponimia edo leku-izenak izan dira, baina, berton aurkeztuko dogun kale izendegiaren oinarri-oinarria, izen gitxi batzuetan izan ezik. Toponimiak lekuan lekuko berbetegaz zerikusi andia dauka, eundaka urteetan agoz sortu eta erabilitako izenak izan diralako eta badiralako, geroago baten paperetan idatzita lotu arfen. Alan bada. galduta edota itxuragetuta egon diran izenak atzera eskuratu doguz, aurrerantzean be banian ezagunak eta erabiliak izan daitezcan, barbarako: **Areza-bal, Bidegoitia, Elexalde, Errementeria, Ibarratorre, Kontxaondo, Mieta, Urzabal, Zarrakoa, ...** Sarritan, leku-izenok paper zaarretan bestetara agertu arren, kale izendegikoak euskeraz idatzita egongo dira, izenak eurauskaldunak diralako, jakina. Aalegindu gura be, bada, bide, kale, plaza edota zubi danari lekuan lekuko toponimoa iminten. Au ezina izan hada, andik paraje-paraje dagozan leku-izenetariko bat aukeratu dogu edota, ain paraje egon ez arren, asago ez dagoan beste lekuren batekoa.

Alanda ze, toponimian oinarritutako kale izenak zati bi eukiko dabez: izen espezfikoa (toponimikoa, geien baten) eta izen generikoa. Izen toponimikoa toponimiatik artez artutako leku-izena da. eta. ostera, izen generikoak kale izen ori zer dan (bide, kale, plaza, zubi...) adierazoko deusku. Barbarako: **Ibarratorre kalea, Ibarratorre** izen toponimikoa da eta kalea izen generikoa. Gitxi batzuetan, leku-izena erabili bearrean, izen espezitikoa erabili dogu aren orde eta orren ondoan izen generikoa, au da: **Areatzako etorbidea, Areatza** gci -ko atzizkia izen espezfikoa dala. Inoz be izen generiko barik izen espezfikoa uts-utsean erabili dogu: **Albobide, Barrenkale, Goienkale.**

Kale izendegian erroko erabilkerea bera izan dogu guk be ardatz. Au da, sarritan -ko atzizkia NON zein NORA bitzuak adierazoteko erabilten izan dau erriak, alantxe be erabili dogu guk aukera ori bear onetan kale batzuei izena iminteko, esaterako: NON: **Anbietako goienkale, Bentako plazea, ...** eta NORA: **Birjilandako bidea, Uribarriko bidea,**

Izen generikoen idazkeran erabili dogun beste berezitasun bat. izenak berez -a amaikerea dauala eta -a artikulua batukeran sortuten dana (-ea) izan da: **plazca (plaza+a), -ea** ori Bakion (-ie) esaten da agoz (plasié), baina idazkeran bizkaiera idatzi arautuaren bidea aukeratu dogu.

Idazkerearen aldetik esan bear da, izen toponimikoetan **ñ, ll, tx** izkiak erabiltea eta **h** izkia ez erabiltea aukeratu dogula, Egoaldeko toponimian oiko eta onartua dan ezkerroan: **Arezabaleko zubia, Itxastxoriatxe, Kurtzeperioko mallak.**

Izen generikoetan, ostera, areen orde **in, il, ts** izkiak erabiltea ebatzi dogu: **Areagako itsas ibiltokia.** Au kontuan obeto ulertuko da leku-izenen zerrendeari begiratu ezkerroan.

Geure bear au egiteko. bada, oso kontuan artu dogu erroko berbetea, Bakioko bizkaiera. Baina egindako aalegina etorkizunerajaurtigi gura izan dogu. Au da, Bakioko bizkaiera orreri bizkaiera arautuaren bidean ibili eragin gura izen deusgo. Jagon doguz on*etarako gaur eguneko idazteko arauak eta legeak, geureari nortasuna galdu eragin barik. Zeozelan, gaurko ikuspegitik eundaka urteetako continuum linguistikoko orregaz bat egiteko. erroko gomutapen linguistikoari eusteko asmoagaz, atan be. Azken baten, guk geuretzako egindako bearra da, baina baita kanpokoari geurerik onena eskaintzeko be ginda. Orregaitik, kaleetako izen guztiak euskeraz baino ez dira idatziko, ikuspegi euskaldun-euskaldunetik ara aukeratuak izan diralako.

(JARRAITZEKO)

INIAKI MARTIARTU